

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی
(صفحات ۱۵۷ تا ۱۸۷)

DOR:20.1001.1.17358663.1400.16.49.6.0

نوع مقاله: پژوهشی

بهرام نیک بخش^۱

پذیرش: ۱۴۰۰/۰۱/۱۹

دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۷

چکیده

ماهیت ارتباط بین سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین و سلامت اجتماعی - روانی تحت تأثیر بسیاری از عوامل مهم مانند انگیزش‌های هویتی و راهبردهای خودنمایی، قرار دارد. علاوه بر این، استفاده از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی می‌تواند منجر به تغییرات درون فرهنگی شود. در این راستا، هدف اصلی پژوهش این است که عوامل سرمایه اجتماعی آنلاین چه تأثیراتی بر سلامت اجتماعی و روانی در یک محیط درون فرهنگی به همراه دارد و به چه میزان روابط سرمایه اجتماعی آنلاین در بین کاربران اینترنت متفاوت هستند. مشارکت‌کنندگان از شهرستان‌های آبادان و مسجدسلیمان در استان خوزستان به تعداد ۷۴۰ نفر بوده که پرسش‌نامه‌های سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین و جنبه‌های اجتماعی - روانی را تکمیل کردند. در پژوهش حاضر از طرح مقطعی استفاده شده است و داده‌ها بر حسب این روش از طریق پرسش‌نامه‌ی آنلاین به صورت روش نمونه‌گیری در دسترس جمع‌آوری گردید. در نتیجه، سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین به وضوح در روابط خود با انگیزه‌های هویتی برای کاربران مسجدسلیمان در مقایسه با کاربران آبادان، برجسته‌تر بود. به نظر می‌رسد که برای کاربران آبادان سرمایه‌ی پیوندی آنلاین با انگیزه‌های هویتی، دارای ارتباط مستقیم است و این‌ها واسطه‌ای برای ایجاد پیوند به‌تنهایی، خوشحالی و رضایت از زندگی بودند. همچنین، سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین از نظر درون فرهنگی متفاوت است، به‌ویژه از منظر اینکه چگونه انواع مختلف منابع اجتماعی آنلاین با واسطه می‌تواند بر منابع سلامت اجتماعی - روانی تأثیرگذار باشد.

واژگان کلیدی: سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین، انگیزه‌های هویتی، تنهایی، خوشحالی، رضایت از زندگی.

۱. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. nikhaksh.b@gmail.com

۱. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۱- بیان مسئله

سرمایه اجتماعی یک ظرفیت اجتماعی محسوب می‌شود که همکاری میان شهروندان یک جامعه را بهبود و ارتقاء می‌بخشد. برخی از جنبه‌ها و پیش‌آیندهای سرمایه اجتماعی در جامعه عبارت‌اند از: نوع‌گرایی، دوستی، مشارکت، اعتماد، صداقت، فداکاری، تفاهم و سلامتی نفس (حق‌شناس، ۱۳۸۴). تضعیف سرمایه‌های اجتماعی می‌تواند اثرات ناگواری را در جامعه در پی داشته باشد و لازم است که نسبت به تقویت سرمایه اجتماعی با ابزار و شیوه‌های مختلف اقدام کرد (رضایی و قایدی، ۱۴۰۰). در این راستا پژوهش حاضر، از طریق منابع و مطالعات انجام‌شده، عوامل سرمایه اجتماعی آنلاین را در دو بعد پیوندی و شبکه‌ای شناسایی نمود، چون سرمایه اجتماعی یک مفهوم گسترده‌ای است که به صورت بالقوه با همه چیز مرتبط است (جادریان و یزدی، ۱۳۹۹: ۶۴). بنابراین دغدغه انجام پژوهش حاضر این است که اگر دوری‌گرینی ارتباطات نمادین اجتماعی در زندگی انسان‌ها به شکل مجازی تداوم پیدا کند، بخشی از خواص عینی روابط اجتماعی کم‌رنگ خواهد شد و منجر به کاهش سرمایه اجتماعی می‌گردد. چراکه بعید است با این‌گونه روابط مجازی و غیرحقیقی، تعاملات و ارتباطات اجتماعی به شکل سنتی و سمبلیک خود بازگردد (تاجبخش، ۱۳۹۹: ۳۵۶). سرمایه اجتماعی درجه‌ای از انسجام اجتماعی، ارتباطات متقابل دوطرفه، اعتماد، تعاملات، احساس و ادراک و تعهد متقابل در بین اعضای یک گروه است (ژاوو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). سرمایه‌ی اجتماعی همچنان حوزه‌ی مطالعاتی مهمی است، به این دلیل که موضوع مورد بحث منوط به زمانی است که نقش اینترنت در تعاملات دنیای واقعی مورد پرسش واقع می‌شود. به عبارت دیگر، درحالی که برخی معتقدند که اینترنت بر اساس اصول فرضیه‌ی جابجایی^۲ از تعامل با روابط «دنیای واقعی» فاصله می‌گیرد (اربرینگ^۳ و همکاران، ۲۰۰۸)، کارایی اجتماعی اینترنت در عوض می‌تواند باعث تقویت این روابط شود، به گونه‌ای که به افزایش ظرفیت در روش‌های ارتباطی مختلف کمک کند (اسمالوود^۴، ۲۰۰۸). مورد دوم به فرضیه‌ی

¹ Xiao

² Displacement Hypothesis

³ Erbring

⁴ Smallwood

برانگیختگی^۱ اشاره می‌کند، که به‌موجب آن میزان افزایش در کارایی اجتماعی، را بر اساس زمان نشان می‌دهد تا سرمایه‌ی اجتماعی را تقویت کند، بنابراین به‌طور مستقیم بر سلامت اجتماعی اثر می‌گذارد (والکنبورگ^۲، ۲۰۰۹). تحقق اهداف فرهنگی سازمان‌های فرهنگی، تابع میزان و نوع فعالیت‌های در دست انجام، میزان اثرگذاری و همچنین پیامدهای احتمالی آن‌ها در سطوح مختلف فردی و اجتماعی است (بیگدلی و رشیدپور، ۱۴۰۰).

در این راستا، درک این موضوع که چگونه این تجربیات در فرهنگ‌ها تغییر می‌کنند، موضوع مرتبگی با ارتباطات اینترنتی و نتایج آن هستند. از این رو، ممکن است تأثیرات متفاوتی در بین این جمعیت‌ها در زمینه‌ی نحوه‌ی ارتباط سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین با سلامت روانی- اجتماعی وجود داشته باشند. با این ذهنیت، بررسی خواهد شد که چگونه استفاده‌ی کاربران از شبکه‌های آنلاین در جهت تقویت ارتباطات موجود و یا ایجاد ارتباطات جدید می‌تواند بر سلامت اجتماعی- روانی تأثیر بگذارد: سپس به بررسی نقش انگیزه‌های شخصی کاربران برای استفاده از بسترهای آنلاین در هر دو پیامد سرمایه‌ی اجتماعی ایجادشده و پیامد سلامت اجتماعی- روانی می‌پردازیم. در آخر، اختلافات فرهنگی حاصل در پیامدهای مربوط به انگیزه‌ها، سرمایه‌ی اجتماعی و سلامت اجتماعی را به‌صورت درون فرهنگی بررسی می‌کنیم. بنابراین مسئله‌ی اصلی این است که عوامل ۲ گانه سرمایه اجتماعی آنلاین از قبیل: عوامل شبکه‌ای و پیوندی چه پیامدهای اجتماعی و روانی را در یک محیط بینا فرهنگی به همراه دارد؟ و به چه میزان روابط سرمایه اجتماعی آنلاین (شبکه‌ای^۳- پیوندی^۴) در بین کاربران اینترنت در شهرستان آبادان و مسجدسلیمان متفاوت هستند؟ در این راستا دلیل انتخاب شهرهای مسجدسلیمان (عمدتاً بختیاری) و آبادان (عمدتاً عرب)، این است، که این دو شهر از حیث قومیتی و فرهنگی بیشترین مقدار تفاوت را در استان خوزستان به همراه بعد جغرافیایی و مسافت دارند، چراکه هدف پژوهش حاضر، تأثیرات مختلف سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی- اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی است.

¹ Stimulation Hypothesis

² Valkenburg

³ bonding

⁴ bridging

۲. ادبیات پژوهش

۲-۱- ادبیات تجربی

نیک بخش (۱۴۰۰)، در پژوهشی تحت عنوان، مدل‌یابی عوامل ساخت سرمایه اجتماعی قبل و بعد از فراگیری بیماری کووید-۱۹، به این نتایج دست‌یافت که عوامل سرمایه اجتماعی «قبل و بعد از شیوع کرونا» نسبت به متغیر وابسته قومیت، بیشترین همبستگی و در حالت «قبل از شیوع کرونا» کمترین همبستگی را در مدل تابع تشخیصی داشته‌اند. همچنین، رستم پورواجاری و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان، مقایسه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی، به این نتایج دست یافتند که، سرمایه اجتماعی و در مرحله بعد متغیر مشارکت اجتماعی و حمایت دولتی بیشترین تأثیر مثبت را بر کیفیت زندگی می‌گذارند. اشکفتگی (۱۳۹۹)، در تحقیقی با عنوان پیش‌بینی حمایت اجتماعی دانشجویان بر اساس مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و سرمایه روانشناختی در بحران همه‌گیری کرونا، به این نتایج دست یافتند که، حمایت اجتماعی با مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و سرمایه روانشناختی قابل پیش‌بینی است و دارای تلویحات کاربردی در تهیه مداخله‌هایی در بحران در زمان شیوع بیماری کرونا و بعد از آن است. معمار و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی تحت عنوان، بررسی رابطه بین استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت و سطح سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، به این نتایج دست یافتند که، بین میزان استفاده از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز و مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. قادرزاده و نشاط (۱۳۹۶)، در پژوهشی تحت عنوان، شبکه اجتماعی فیس‌بوک و سرمایه اجتماعی؛ مطالعه پیمایشی کاربران جوانان پیرانشهر، یافته‌های تبیینی بر تأثیرپذیری مستقیم سرمایه اجتماعی کاربران از شبکه اجتماعی فیس‌بوک دلالت دارد. با این وصف، شدت و نوع اثرگذاری آن بر سطوح و ابعاد سرمایه اجتماعی یکسان نیست. علاوه بر این، با افزایش زمان استفاده جوانان از فیس‌بوک، گستره تعاملات کاهش می‌یابد.

بهرامسری و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیقی تحت عنوان، رابطه بین سرمایه اجتماعی و سلامت روان و سلامت اجتماعی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های دانشگاهی استان

لرستان، به این نتایج دست یافتند که، بین ابعاد سرمایه اجتماعی و سلامت روانی و اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد.

جعفروند و فتحی (۱۳۹۴)، در پژوهشی تحت عنوان، تحلیلی بر رابطه سرمایه اجتماعی و شادی در زندگی دانشجویی، رابطه سرمایه اجتماعی و شادی مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به ماهیت چندبعدی سرمایه اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی مجازی اثرات متفاوتی بر ابعاد سرمایه اجتماعی دارند. پژوهش وثوقی و رحمان خلیلی (۱۳۹۳)، نیز بر تبعات منفی شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مناسبات اجتماعی کاربران دلالت دارد. یافته‌های پژوهش نوغانی و چرخ زین (۱۳۹۲)، نشان می‌دهد که شبکه اجتماعی فیس‌بوک کاهش سرمایه اجتماعی پیوندی و افزایش سرمایه اجتماعی پل زنده را در پی داشته است.

همچنین پژوهش توسلی و امانی (۱۳۹۱)، تحت عنوان، تحلیل و بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی مجازی، به این نتایج دست یافتند که، اندازه شبکه در شبکه‌های اجتماعی مجازی فارسی‌زبان کوچک است. وقتی اندازه شبکه کوچک باشد سبب می‌شود که ترکیب شبکه نامتنوع گردد، به این معنا که افراد تنها با یک یا دو گروه خاص ارتباط داشته باشند و این ارتباط نیز دارای شدت پایینی باشد و در نتیجه میزان سرمایه اجتماعی نیز پایین است. تراکم شبکه نیز بستگی به اندازه شبکه، ترکیب شبکه و شدت روابط در شبکه دارد. توکل و مقصودی (۱۳۹۰)، در پژوهشی تحت عنوان، سرمایه اجتماعی و سلامت روانی، مکانیسم‌ها و مدل‌های علی و تعاملی، به این نتایج دست یافتند که، افزایش سطح بی‌اعتمادی باعث کاهش تعهد اجتماعی، کاهش همکاری و مشارکت اجتماعی و افزایش آسیب‌های اجتماعی می‌شود. امینی رارانی و همکاران (۱۳۹۰)، در تحقیقی با عنوان، رابطه سرمایه اجتماعی با سلامت اجتماعی در ایران، به این نتایج دست یافتند که بین ابعاد سرمایه اجتماعی و سلامت اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد. نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، در پژوهشی تحت عنوان، بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی، نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی با میزان رضایت از زندگی رابطه معنادار وجود دارد. همچنین بین متغیرهای مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و شبکه روابط اجتماعی با رضایت از زندگی هم رابطه معنادار وجود دارد. تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد که متغیر شبکه روابط اجتماعی بیشترین

اثر را در تبیین تغییرات رضایت از زندگی دارد.

کی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیق خود با عنوان، بررسی تأثیرات مختلف سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر پیامدهای روانی- اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی، به این نتایج دست یافتند که، سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین به‌وضوح در روابط خود با تمام انگیزه‌های هویتی و برخی آثار زنجیره‌ای بر جنبه‌های بهزیستی برای کاربران عربستان سعودی در مقایسه با کاربران انگلستان، برجسته‌تر بود. به نظر می‌رسد که برای کاربران انگلیسی سرمایه‌ی پیوندی آنلاین با انگیزه‌های هویتی اثربخشی و تعلق روابط معناداری دارد و این‌ها واسطه‌ای برای ایجاد پیوندی به‌تنهایی و رضایت از زندگی بودند. به‌طور کلی، نشان داده می‌شود که سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین از نظر میان فرهنگی متفاوت است، به‌ویژه از منظر اینکه چگونه انواع مختلف منابع اجتماعی آنلاین با تغییر تلاش‌های خودنمایی می‌توانند، بر بهزیستی تأثیر بگذارند. سرمایه اجتماعی یأس و ناامیدی را در چارچوب ادراکی و روانشناختی فرد جایگزین می‌کند (همچنین این دو در پژوهشی تحت عنوان سرمایه اجتماعی بیان نمودند که سرمایه اجتماعی می‌تواند شرایط مناسبی را برای روابط اجتماعی مثبت و تعاملات ایجاد کند و به نظر نمی‌رسد رشد شناختی متفاوت از سرمایه اجتماعی باشد. همچنین شاخص پایگاه اجتماعی و اقتصادی (SES)، نیز به‌نوبه خود بر تمایلات روانی- اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد (سیفر و پالس^۲، ۲۰۲۱). سرمایه اجتماعی آنلاین رابطه بین قرار گرفتن در معرض خطر استرس روانی را به روش‌های پیش‌بینی‌نشده تعدیل می‌کند. سطوح بالای سرمایه اجتماعی آنلاین به‌جای ایفای نقش محافظتی با کاهش استرس، رابطه بین قرار گرفتن در معرض خطر و استرس روانی را تقویت کرد (مقصودی، ۲۰۲۰). به‌علاوه، سرمایه‌ی پیوندی آنلاین برای کاربران واتس‌آپ^۳، واسطه‌ی ارتباط بین استفاده از واتس‌آپ و پیامدهای سلامت اجتماعی و روانی مانند مهارت اجتماعی و عزت‌نفس است (کی و همکاران، ۲۰۲۰). در واقع، تحقیقات از این نمونه در رابطه با نحوه‌ی ارتباط مستقیم انواع مختلف فعالیت‌های اینترنتی اجتماعی با سلامت اجتماعی و روانی کاربران حمایت کرده است. به‌عنوان نمونه،

¹ Kaye, L. Scott., & Seliem

² Sifer & pals

³ WhatsApp

کاربران فیس‌بوک که سطوح بالایی از سرمایه‌ی شبکه‌ای را از طریق این تجربیات آنلاین گزارش می‌دهند، سطوح بالایی از عزت‌نفس را نشان می‌دهند (الیسون، ۲۰۰۷). هویت اجتماعی و سرمایه اجتماعی آنلاین بر پیامدهای روانی اجتماعی تأثیرگذار است (کیت، ۲۰۱۷). تحقیقات مربوط به بازی‌های آنلاین نیز نشان می‌دهند که سرمایه‌ی اجتماعی پیوندی می‌تواند تنهایی را تقویت کنند (کی و همکاران، ۲۰۱۷). این مطالب فرضیه‌ی دیجیتال گلدیلوکس^۴ را معرفی می‌نماید (پرزبیلسکی، ۲۰۱۷). استفاده‌ی متعادل از فناوری‌های دیجیتال مانند استفاده از رسانه‌های اجتماعی در اصل مضر نیستند و در برخی حالات نیز می‌تواند در جهت ارتباطات مفید نیز باشند (اتچلز^۵ و همکاران، ۲۰۱۴، برزسیلکی، ۲۰۱۶).

با توجه به پیشینه ارائه‌شده پژوهش در دو بخش داخلی و خارجی، به‌وضوح خلأ مطالعاتی مربوط به عنوان پژوهش «تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی-اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی» مشهود است. بنابراین انتقاد اصلی که در این بخش وجود دارد، سرمایه اجتماعی بدون توجه به مطالعات فرهنگی بر سلامت اجتماعی و روانی موردپژوهش قرار گرفت و معلوم نیست که این تأثیر و تأثرات بر پایه مقوله مطالعات درون فرهنگی از چه الگوی ساختاری برخوردار است. در این راستا می‌توان گفت که، نقاط ممتاز و متمایز پژوهش حاضر با آثار مشابه ذکرشده در این است که اولاً، «تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی بر سلامت روانی-اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی، سنجیده شد، ثانیاً، «صرفاً جنبه‌های سرمایه اجتماعی آنلاین»، مورد مطالعه و هدف قرار گرفت.

¹ Elison

² Kaye

³ Kaye, Kowert, & Quinn

⁴ Digital Goldilocks

⁵ Przybylski

⁶ Etchells

⁷ Przybylski

۲.۲. ادبیات نظری

مروری بر ادبیات نظری و تجربی مرتبط نشان می‌دهد، مفهوم سرمایه اجتماعی آنلاین از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد، یکی از عواملی که اندیشمندان معاصر بر نقش آن در مناسبات اجتماعی تأکید کرده‌اند، فناوری‌های نوین ارتباطی و شبکه‌ای مثل اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی است. از این رو دیدگاه‌های مختلفی درباره آثار فناوری‌های ارتباطی نوین بر سرمایه اجتماعی آنلاین کاربران مطرح شده است که به صورت خلاصه به آن پرداخته خواهد شد. اما قبل از آن لازم است در خصوص فرهنگ و رسومات رایج در هر دو شهرستان توضیح داده شود، مثلاً در شهر مسجدسلیمان اغلب مردم آن لر بختیاری هستند و مهم‌ترین عامل احداث این شهر اکتشاف نفت بود، اما در شهرستان آبادان بیشتر عرب‌زبان و با روی دادن جنگ بین ایران و عراق و پس از آن نابرابری‌های فضایی در این شهر به وجود آمد.

پاتنام (۲۰۰۰)، بر این باور است که استفاده از اینترنت، تنزل سرمایه اجتماعی را به همراه خواهد داشت، چون استفاده از اینترنت مانع توجه افراد به اجتماع واقعی می‌شود، زیرا تعاملات پیوندی بر میزان ارتباطات مستقیم پیشی می‌گیرد و پیوندهای اینترنتی به ندرت به ترویج دوستی عمیق و کمک مادی واقعی منتهی می‌شود. کار با اینترنت نه تنها زمان پرداختن به سایر فعالیت‌ها را کاهش می‌دهد، بلکه توجه افراد را از محیط اطراف باز می‌دارد. اگرچه اینترنت پیوندهای ضعیف را افزایش می‌دهد، اما از آنجا که هم‌زمان تعاملات عمیق‌تر خارج از شبکه را کاهش می‌دهد، افق دید و چشم‌اندازهای فکری افراد را محدود می‌سازد. بیشتر فعالیت‌ها در اینترنت با هدف جست‌وجوی اطلاعات یا پرداختن به تفریحات انفرادی صورت می‌گیرد. رایانه‌ای شدن و استفاده از اینترنت مرز منزل و محل کار را به هم می‌زند. افراد کار را به منزل می‌آورند و به جای ارتباط با خانواده، دوستان و سایر فعالیت‌ها، مشغول انجام یک کار خاص می‌شوند (برتون، ۱۳۸۲، به نقل از قادرزاده و نشاط، ۱۳۹۶: ۹۶). در این راستا **فرضیه اول** پژوهش بدین شکل خواهد بود:

(۱) سرمایه اجتماعی آنلاین (ارتباطی) با جنبه‌های سلامت اجتماعی - روانی ارتباط دارد.

همچنین، رویکردهایی هم هستند که نقش تکمیل شوندگی برای اینترنت در دنیای

واقعی قائل‌اند. به‌زعم **کاستلز و رینگولد**، قضاوت درباره اینکه اینترنت موجب کاهش یا افزایش سرمایه اجتماعی می‌شود، در چارچوب زندگی شخص معنا پیدا می‌کند. اینترنت در چرخه زندگی روزمره ادغام می‌شود و به‌تدریج زندگی در شبکه، همانند فعالیت‌های خارج از شبکه تلقی می‌شود. این فناوری به شیوه‌ای تدریجی موجب تداوم و گسترش انتقال روابط میان فردی از شبکه‌های مکان به مکان و شخص به شخص می‌شود. هرچند تماس‌های چهره به چهره و تلفنی تداوم پیدا خواهد کرد، این تماس‌ها در نتیجه نقش اینترنت در پیوند میان افراد حاضر در موقعیت‌های جغرافیایی مختلف و سازمان‌های هم‌پیمان تکمیل می‌شود. سرمایه اجتماعی افراد در دنیای واقعی و زندگی عادی، به‌واسطه اینترنت و در دنیای مجازی، ابعاد وسیع و گسترده‌تری به خود می‌گیرد (قادرزاده و نشاط، ۱۳۹۶: ۹۸). در سال ۱۹۷۰، با ظهور دیدگاه شبکه، جامعه به‌عنوان شبکه موردبررسی قرار گرفت و مطالعه همسایگی و هم‌محله‌ای به مطالعه فرامحلی و فرامرزی نامحدود تغییر یافته است. بر اساس این دیدگاه، جامعه وجود دارد ولی محدود به همسایگی و محله‌ها نمی‌شود. دیدگاه شبکه در مقایسه با سایر دیدگاه‌های تحلیلی، جامعه را از همسایگی مجزا می‌کند و روش مفیدی برای مطالعه جامعه بدون محدود کردن آن به نواحی و محله‌هاست. گسترش وسایل حمل‌ونقل و فناوری ارتباطی جدید مثل اینترنت، ماهواره باعث شد که ارتباطات از چارچوب محل زندگی افراد فراتر برود. بنابراین براساس این دیدگاه، جامعه از بین نرفته، بلکه رها شده است و باید به‌عنوان شبکه فردی موردبررسی قرار گیرد (توسلی و امانی، ۱۳۹۱: ۹۲). از مهم‌ترین نظریه‌پردازان شبکه‌ای، **ولمن** است. ولمن معتقد است مسئله اصلی در دیدگاه شبکه، روابط است و اعضا «واحدهای تشکیل‌دهنده ساخت جامعه» شبکه‌های تعاملی هستند. ساخت اجتماعی به‌عنوان یک شبکه، از افراد، کنشگران و گروه‌هایی تشکیل شده است. بنابراین نقطه تمرکز دیدگاه شبکه این است که به‌جای تاکید بر کنشگران و ویژگی‌های فردی‌شان به‌عنوان واحد تحلیل، به ساختار روابط کنشگران توجه می‌کند (کارتوسی، ۲۰۰۴، به نقل از توسلی و امانی، ۱۳۹۱). در این راستا **فرضیه دوم** پژوهش بدین شکل خواهد بود:

۲) سرمایه اجتماعی آنلاین (شبکه‌ای) با جنبه‌های سلامت اجتماعی - روانی ارتباط دارد.

با درک نحوه‌ی ارتباط سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین با نتایج سلامت اجتماعی، شایسته است که مسائلی مانند انگیزه‌های هویتی کاربران و مدیریت تأثیر درون این فضاها نیز بررسی شوند. انگیزه‌های هویتی به روشی که در آن افراد هویت‌سازی می‌کنند اشاره دارند و توسط ویگنولس^۱ (۲۰۱۱) تحت نظریه‌ی ساخت هویت برانگیخته‌شده (MICT) مطرح شدند. این نظریه نشان می‌دهد که هویت‌ها به‌صورت اجتماعی ساخته می‌شوند و به کمک ۶ انگیزش هویتی هدایت می‌شوند. این انگیزش‌ها عبارت‌اند از: انگیزه‌ی «عزت‌نفس» (افراد با انگیزه می‌شوند تا خودشان را به دید مثبت ببینند)؛ انگیزه‌ی «تداوم» (هویت در طول زمان ماندگار است)؛ انگیزه‌ی «تمایز» (تمایز بودن از سایرین)؛ انگیزه‌ی «معناداری» (زندگیشان معنادار است)؛ انگیزه‌ی «اثربخشی» (آن‌ها در تأثیرگذاری بر زندگی خود دارای صلاحیت هستند) و انگیزه‌ی «تعلق» (آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی خود پذیرفته شدند). پژوهشگران به این نتایج دست یافتند که انگیزه‌های هویتی، زمینه‌ی مهمی از نگرانی را نشان می‌دهند، به این دلیل که فرهنگ‌های متفاوت می‌توانند باعث توسعه‌ی روش‌های مختلفی برای پرورش این انگیزه‌ها شوند (ویگنولس، ۲۰۱۱) و این قابلیت را دارند که نتایج مختلفی برای کاربرانی که نماینده‌ی جمعیت‌های مختلف فرهنگی هستند، ارائه دهند. این موضوع مرتبط با باور کلی‌تری از نحوه‌ی کارکرد آنلاین تلاش‌های مدیریت تأثیر و یا راهبردهای خودنمایی است. بدین معنی که، ممکن است شامل درک این موضوع باشد که چگونه کاربران روشی که با آن خودشان را در راستای تلاش برای موردپذیرش واقع شدن و جلوگیری از تأیید نشدن توسط دیگران نشان می‌دهند، کنترل می‌کنند (گافمن^۲، ۱۹۵۹). این اصول به‌طور گسترده در محیط‌های آنلاین اعمال شده‌اند (بالینگام و همکاران^۳، ۲۰۱۱) و بررسی نشان داد که درک میزان مثبت بودن افراد برای درک تأثیرات روانی احتمالی از اهمیت برخوردار است (Kim & Lee, 2011). به‌عبارت‌دیگر، نشان داده شده است که خودنمایی مثبت با سلامت روانی ارتباط مستقیم دارد. بنابراین انگیزه‌های هویتی و راهبردهای خودنمایی کاربران اینترنت عوامل مهمی هستند که باید هنگام بررسی تأثیرات سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر پیامدهای روانی

¹ Vignoles

² Vignoles

³ Goffman

⁴ Bullingham & Vasconcelos

مورد بررسی قرار گیرند. بنابراین، ادبیات نظری و تجربی مرتبط مؤید چندوجهی بودن فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی و اثرگذاری چندوجهی آن بر گستره مناسبات اجتماعی و سرمایه اجتماعی کاربران است، در این تحقیق، با رجوع به اغلب دیدگاه‌های نظری و منابع تجربی مرتبط و بهره‌گیری از نتایج به‌دست آمده، از مرور آن‌ها برای تحلیل سرمایه اجتماعی کاربران شبکه اجتماعی فیس‌بوک، **فرضیات سوم و چهارم** به دین صورت مطرح می‌شود.

۳- انگیزه‌های هویتی کاربران در پیامد سرمایه اجتماعی آنلاین با پیامد سلامت اجتماعی- روانی مرتبط است.

۴- راهبردهای خودنمای کاربران در پیامد سرمایه اجتماعی آنلاین با پیامد سلامت اجتماعی- روانی مرتبط است.

نظریه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی (پوتنام، ۲۰۰۰) ادعا می‌کند که دو نوع سرمایه‌ی اجتماعی وجود دارد که افراد می‌توانند از طریق عضویت در شبکه‌های اجتماعی به دست آورند، مانند سرمایه‌ی اجتماعی پیوندی و منابع اجتماعی که افراد درون یک شبکه آن را تجربه می‌کنند، تجربیاتی که از طریق دوستان صمیمی و خانواده‌ی فرد به دست می‌آید. برعکس، سرمایه‌ی اجتماعی شبکه‌ای، زمانی میسر می‌شود که افراد قادر باشند منابع اجتماعی را از تجربیاتی در سراسر شبکه‌ها به دست آورند. اگرچه هر دو حالت توسط اتصالات اینترنتی گسترش می‌یابند، اما در حالت دوم (شبکه‌ای)، اینترنت نسبت به اکثر ابزارهای شبکه‌های اجتماعی «آفلاین» دارای ظرفیت نسبتاً منحصربه‌فردی است. در واقع، شواهد گسترده‌ای وجود دارند که نقش بسترهای آنلاین مانند فیس‌بوک^۱ را در ترویج انواع مختلف سرمایه‌ی اجتماعی نشان می‌دهند (آنتنیوس^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). از منظر سازوکارهایی که باعث ایجاد سرمایه‌ی اجتماعی شبکه‌ای می‌شوند، این حالت اغلب از طریق مفهوم «روابط قوی» در مقابل «روابط ضعیف» به بهترین شکل قابل درک خواهد بود (پوتنم^۳، ۲۰۰۰). بدین معنی که، سرمایه‌ی اجتماعی پیوندی به «روابط قوی» ای مرتبط است که به‌عنوان نمونه، افراد با دوستان صمیمی و خانواده‌ی خود دارند، اما در عوض،

¹ Facebook

² Antheunis

³ Putman

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

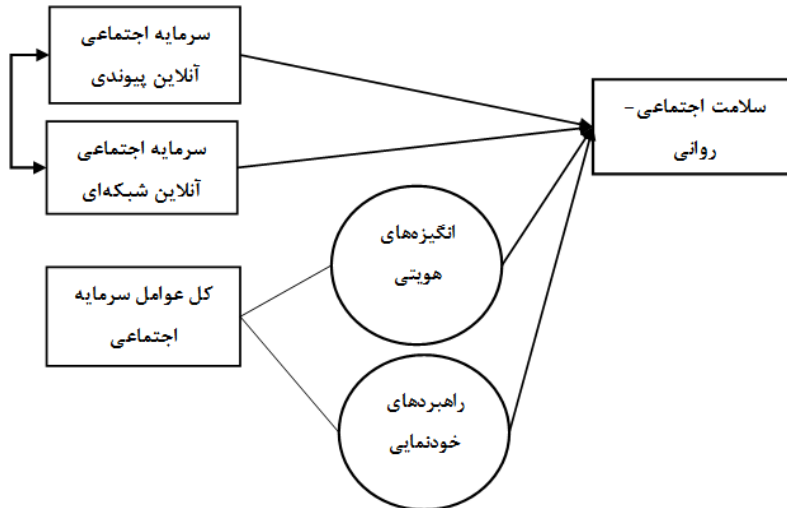
سرمایه‌ی اجتماعی شبکه‌ای می‌تواند انعکاس‌دهنده مجموعه‌ای از «روابط ضعیف» افراد باشد. اگرچه ممکن است قدرت این روابط درون سرمایه‌ی شبکه‌ای قابل توجه نباشد، ولی نباید مقدار روابطی که می‌توانند به گسترش شبکه‌های وسیع‌تر و فراگیرتر کمک کنند دست کم گرفته شوند. بنابراین سرمایه‌ی اجتماعی از طریق هر دو نوع روابط می‌تواند به یک اندازه مهم باشند. به‌عنوان نمونه، تحقیقات نشان می‌دهند که سرمایه‌ی اجتماعی به تجربیاتی مانند، عزت‌نفس، رضایت از زندگی و سلامتی مرتبط است (برق^۱ و همکاران، ۲۰۰۲)، به‌علاوه، به نظر می‌رسد که روابط مستقیم مشاهده‌شده بین سرمایه‌ی اجتماعی و عزت‌نفس در واقع به سرمایه‌ی شبکه‌ای اشاره دارند (بارک^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). مطالعات نشان می‌دهند که این شبکه‌های گسترش‌یافته برای تجربیات سلامت اجتماعی - روانی مهم هستند. در این راستا **فرضیه پنجم** مطرح می‌گردد:

۵) میزان سرمایه اجتماعی آنلاین (شبکه‌ای - پیوندی) در بین کاربران اینترنت در شهرستان آبادان و مسجدسلیمان متفاوت است.

همچنین برای توسعه ادبیات نظری، مدل نظری تحقیق (شکل شماره ۱) ترسیم گردید: چرا که، اتصال به شبکه اینترنت طیف وسیعی از فرصت‌ها را برای کاربران فراهم می‌نماید تا از طریق بسترهای مختلف مانند: پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های اجتماعی، اتاق‌های گفتگو، تالارهای گفت‌وگو، گروه‌های انجمن آنلاین و پست الکترونیکی به سایر کاربران متصل شوند و با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. معاشرت با استفاده از این تالارهای گفتگو، باعث ایجاد فرصت‌هایی برای ملاقات با افراد جدید، گسترش روابط و توسعه‌ی ارتباطات در سراسر شبکه‌ها می‌شود و در رشد سرمایه‌ی اجتماعی شبکه‌ای کاربران مفید است.

¹ bargh

² Burke

شکل ۱. مدل مفهومی نشان‌دهنده‌ی انگیزه‌های هویتی و راهبردهای خودنمایی به‌عنوان میانجی‌گرهایی بین سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین و پیامدهای روانی-اجتماعی (منبع: استدلال نویسنده).

۴) تعریف عملیاتی متغیرها

سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین: سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین با استفاده از مقیاس سرمایه‌ی اجتماعی اینترنتی (ویلیامز، ۲۰۰۶) برآورده شد. ۳۸ مقیاس شامل مقیاس پیوندی و شبکه‌ای آفلاین و آنلاین هستند، اما در این پژوهش از زیرمقیاس‌های سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین استفاده شد تا هر دو سرمایه‌ی پیوندی و شبکه‌ای بر این اساس اندازه‌گیری شوند. بنابراین، ۱۰ مورد برای هر زیرمقیاس پیوندی و شبکه‌ای وجود دارد. نمونه‌ای از این موارد عبارت‌اند از: «فردی وجود دارد که از طریق واتس‌آپ می‌توانم برای آگاهی از تصمیمات بسیار مهم به او مراجعه کنم.» موارد روی مقیاس ۵ نقطه‌ای رتبه‌بندی شدند (۱= مشخصه‌ی من نیست، ۵= شدیداً مشخصه‌ی من است) که به‌وسیله‌ی آن امتیاز متوسط محاسبه شد. در این راستا، تحلیل قابلیت اطمینان نشان داد که این مقیاس به‌طور کافی قابل اطمینان است ($\alpha_{bonding} = 0.70; \alpha_{bridging} = 89$). بنابراین بر حسب امتیازات

¹ Williams

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

به‌دست آمده، فرضیه پنجم پژوهش یعنی چگونگی متفاوت بودن میزان سرمایه اجتماعی آنلاین (شبکه‌ای - پیوندی) در بین کاربران اینترنت در شهرستان آبادان و مسجدسلیمان مورد آزمون و تحلیل قرار گرفت.

انگیزه‌های هویتی: انگیزه‌های هویتی با استفاده از مقیاس شش‌نقطه‌ای (۶-۱) براساس نظریه‌ی شش مؤلفه‌ای ویگنولس (۲۰۱۱) برآورد شدند. این روش شامل انگیزه‌های عزت‌نفس، تداوم، تمایز، معناداری، اثربخشی و تعلق بود. انگیزه‌ی «عزت‌نفس» به این موضوع اشاره می‌کند که مردم چگونه تشویق می‌شوند تا درباره‌ی خود مثبت فکر کنند. انگیزه‌ی «تداوم» بدین معنی است که مردم تشویق می‌شوند تا هویت خود را در طول زمان پایدار بدانند. انگیزه‌ی «تمایز» این موضوع را مطرح می‌کند که مردم به‌نوعی به دنبال تمایز قائل شدن بین خود و بقیه مردم هستند. انگیزه‌ی «معناداری» مربوط به انگیزه‌ای است که افراد احساس می‌کنند تا زندگی خود را معنادار ببینند. انگیزه‌ی «اثربخشی» به این انگیزه اشاره می‌کند که هر فرد باور کند که دارای صلاحیت و توانایی تأثیرگذاری بر محیط خود را دارد. در آخر، انگیزه‌ی «تعلق» مربوط به این نیاز است که فرد توسط بسیاری از افراد، موردقبول واقع شود. هر زیرمقیاس شامل ۶ پرسش است و موارد با مقیاس ۶-۱ اندازه‌گیری می‌شوند. امتیاز متوسط برای هر زیرمقیاس برای تحلیل‌های بعدی محاسبه گردید.

راهبردهای خودنمایی: این بخش توسط مقیاس راهبردهای خودنمایی (OSPSS)^۱ اندازه‌گیری شد. با توجه به اینکه هیچ تعریف مفهومی تأییدشده و گسترده‌ای برای راهبردهای خودنمایی آنلاین در ادبیات تحقیق وجود ندارند، موارد مربوط به OSPSS با استفاده از منابع مختلفی تدوین شدند. در این راستا مطالعات (سلیم، ۲۰۱۶) بررسی شدند، که مربوط به انگیزه و نحوه‌ی دنبال شدن این انگیزه‌های هویتی در توییتر بودند. این مطالعات، همراه با رویکردهای قبلی برای سنجش خودنمایی، در راستای پژوهش حاضر متناسب است. این مقیاس شش عامل را بین ۲ تا ۴ مورد برای هر کدام اندازه‌گیری می‌نماید: خود ارتقایی، یعنی «اگر جایزه‌ای ببرید، آن را در صفحه‌ی خود اعلام می‌کنید»، پذیرش جویی یعنی «مواردی را برای تعریف و تمجید شنیدن اطلاع‌رسانی

^۱ Self-presentation strategies scale

^۲ Selim

می‌کنید»، خودافشایی جریان زندگی یعنی «صفحه‌ی شما پر از جزئیات کوچک روزانه است»، خودافشایی عمیق قالب ذهنی یعنی، می‌خواهید به مردم نشان دهید که هستید و به چه چیزی باور دارید»، خودنمایی محتاطانه یعنی «معمولاً تصاویر نظراتی را که به دقت پست می‌کنید را انتخاب می‌کنید» و مدیریت تأثیر مثبت یعنی «تلاش می‌کنید که تأثیر جذابی از خودتان روی صفحه‌ی خود ایجاد کنید». از پاسخگویان خواسته شد که سطح توافق خود را با این گزاره با مقیاس ۶ نقطه‌ای از عدد ۱ (کاملاً موافق) تا عدد ۶ (کاملاً مخالف) نشان دهند، که بدین ترتیب امتیاز متوسط برای هر زیرمقیاس برای تحلیل‌های بعدی محاسبه شدند (ایچهولزر، ۲۰۱۴). این مدل تطابق قابل قبولی را برای اندازه‌گیری استاندارد مقایسه‌ای نمونه‌های به‌دست‌آمده را در شهرستان‌های آبادان و مسجدسلیمان نشان داد.

خوشحالی: مقیاس خوشحالی درونی^۱ (لیابامیراسکایو، ۱۹۹۹) برای اندازه‌گیری خوشحالی استفاده می‌شود. این مقیاس شامل ۴ مورد است که همگی شامل پیشوند «به‌طور کلی، خودم را... در نظر می‌گیرم»، هستند. سپس این موارد مطرح می‌شوند تا توضیحات تکمیلی که شرکت‌کنندگان به وسیله‌ی مقیاس ۷ درجه‌ای تأیید خود را نشان می‌دهند، را لحاظ نماید. به‌عنوان نمونه، مورد اول عبارت است از: به‌طور کلی، خودم را... فرض می‌کنم... «فرد بسیار خوشحالی نیستم» (۱) تا «فرد بسیار خوشحالی هستم» (۷). امتیاز متوسط بر اساس پاسخ‌های به‌دست‌آمده، محاسبه و در تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. این اندازه‌گیری به‌طور کافی دارای سازگاری درونی است ($\alpha = 0.76$).

رضایت کلی از زندگی: از مقیاس رضایت از زندگی (SWLS)^۲ (پاووت^۳ و همکاران، ۱۹۹۳، دینر و همکاران^۴، ۱۹۹۷) برای سنجش رضایت کلی از زندگی استفاده شد. این مقیاس ابزار دارای ۵ گویه است که برای اندازه‌گیری قضاوت‌های شناختی زندگی افراد در سطح جهانی طراحی شده است. پاسخ به این پرسش‌ها بر روی مقیاس ۷

¹ Aichholzer

² Subjective Happiness Scale

³ Lyubomirsky

⁴ Satisfaction with Life Scale

⁵ Pavot & Dienne

⁶ Diener et

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

نقطه‌ای لیکرت^۱ (۷-۱) گزارش شدند. آزمون قابلیت اعتماد برای این مقیاس سازگاری درونی نسبتاً بالایی را نشان داد ($\alpha = 0.86$).

تنهایی: متغیر تنهایی با استفاده از مقیاس تنهایی UCLA اندازه‌گیری شد (راسل و همکاران، ۱۹۷۸). این مقیاس عبارت‌اند از؛ «اکثر اوقات احساس تنهایی می‌کنم» و «غالباً احساس ناامیدی می‌کنم». این مورد بر روی مقیاس ۵ نقطه‌ای (۱= مشخصه‌ی من نیست، ۵= شدیداً مشخصه‌ی من است) اندازه‌گیری شد و امتیاز کل به دست آمد. پژوهش حاضر این مقیاس را به‌اندازه‌ی کافی قابل اعتماد دانست ($\alpha = 0.89$).

۳. روش پژوهش

در پژوهش حاضر از طرح مقطعی استفاده شده است و داده‌ها بر حسب این روش در شهرستان‌های آبادان و مسجدسلیمان از طریق پرسش‌نامه‌ی آنلاین به‌صورت روش نمونه‌گیری در دسترس جمع‌آوری شدند. بسیاری از شرکت‌کنندگان دانشجوی دانشگاه‌های این دو شهرستان بودند. شرکت‌کنندگان غیر دانشجویی نیز از عموم مردم بودند که به این شرکت‌کنندگان اطلاع داده شد که این تحقیق در مورد تأثیر شبکه‌های اجتماعی آنلاین (OSN)^۲ بر هویت شما است. این پرسش‌نامه شامل پرسش‌نامه‌ی کوتاهی از اطلاعات جمعیتی برای بررسی جنسیت، سن، شبکه اجتماعی اینترنتی موردعلاقه بود. پرسش‌نامه‌ی اصلی نیز شامل سنجش‌های سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین (ویلیامز، ۲۰۰۶)، انگیزه‌های هویتی (ویگنولز، ۲۰۱۱)، راهبردهای خودنمایی (اسلیم و همکاران، ۲۰۱۶)، خوشحالی (لیبورمسکی و همکاران، ۱۹۹۹)، رضایت از زندگی (پاوو و دینر، ۱۹۹۷) و تنهایی (راسل، ۱۹۹۶) بود. تمامی شرکت‌کنندگان به‌صورت داوطلب گزینش شدند و در راستای اخلاق نهادی به آنان اطمینان خاطر در خصوص اطلاعات مکتسبه داده شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌های آماری از آزمون‌هایی نظیر: رگرسیون ساده و همبستگی چند متغیره و تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS-24 و PLS-SAMART-3 استفاده شد. برای سنجش روایی پرسشنامه، از شاخص روایی ملاک در راستای تحلیل عاملی مدل تحقیق استفاده شد که مقدار آزمون‌ی شاخص KMO^۳ بیانگر

^۱ Likert

^۲ Diener

^۳ online social networks

گیزر و مایر

متفاوت بودن اندیکاتورها با مقدار بار عاملی^۱ است که خود گویای واقعی و مناسب بودن ابزار تحقیق با استفاده از گویه های خود ارزیاب است. همچنین مقدار پایایی نیز بر اساس مقدار پایایی ترکیبی^۲ بر اساس میزان سازگاری سؤالات مربوط به هر عامل محاسبه گردید که این مقدار برای همه گویه ها از ۰/۷ بیشتر و قابل قبول بوده است.

۴. تحلیل توصیفی و استنباطی داده ها

تحلیل توصیفی داده ها

تمام ۷۶۸ نفر پاسخگو، نظرسنجی ها را تکمیل کردند، اگرچه ۲۸ شرکت کننده حذف شدند، زیرا کاربران بسترهای مورد نظر در این تحقیق (تلگرام، واتساپ، اینستاگرام)^۳ نبودند. بنابراین، نمونه‌ی نهایی جهت انجام تحلیل، شامل ۷۴۰ شرکت کننده بود، که متناسب با جمعیت هر شهرستان ۴۴۰ نفر پاسخگویان از شهرستان آبادان و ۳۰۰ نفر از پاسخگویان مربوط به شهرستان مسجدسلیمان بوده‌اند. در نمونه‌ی آماری شهرستان آبادان، اکثریت شرکت کنندگان زن (۲۸۱) نفر و مابقی مرد (۱۵۹) بودند. همچنین در نمونه‌ی آماری شهرستان مسجدسلیمان نیز اکثریت شرکت کنندگان زن (۱۹۰) و مابقی مرد (۱۱۰) بودند. از منظر سن، در نمونه‌ی انتخابی شهرستان آبادان، متوسط سن ۲۴/۶ و در محدوده‌ی سنی ۱۸ تا ۴۹ سال بود. متوسط سنی در نمونه آماری مسجدسلیمان، کمی پایین تر و برابر با ۲۲/۴ سال در همان محدوده سنی ذکر شده بوده است. اکثریت شرکت کنندگان در هر دو نمونه آماری دانشجوی دانشگاه بودند (۰/۸۳ = آبادان و ۰/۵۶ = مسجدسلیمان). در کل، شبکه‌ی اجتماعی آنلاین محبوب به ترتیب واتساپ (۰/۷۴)، اینستاگرام (۰/۶۸) و تلگرام (۰/۵۳) بودند. این امتیازدهی توسط پاسخگویان متفاوت بود. مثلاً در نمونه آماری شهرستان آبادان، واتساپ توسط تمام شرکت کنندگان (۱۰۰٪) استفاده می‌شد، بعد از آن اینستاگرام (۰/۵۶) و سپس تلگرام (۰/۴۲) قرار داشتند. در مقابل، در نمونه آماری مسجدسلیمان اینستاگرام (۰/۷۴) پراستفاده‌ترین شبکه‌ی اجتماعی بود، بعد از آن واتساپ (۰/۶۹) و تلگرام (۰/۳۲) قرار داشتند.

¹ Eigenvalue

² Composite Reliability

³ Instagram

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

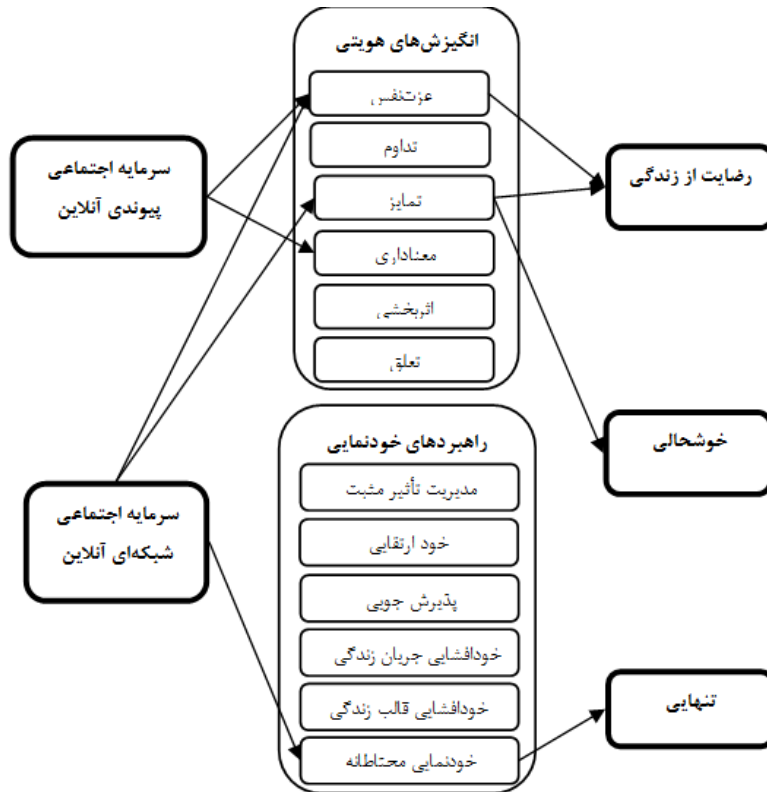
جدول ۱: تحلیل توصیفی متغیرهای مطالعه برای زیر نمونه‌های آبادان و مسجدسلیمان

شاخص	متغیر	مسجدسلیمان	
		میانگین انحراف معیار	آبادان
سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین	پیوندی	۳.۲۱ (۰.۶۹)	۳.۲۹ (۰.۶۱)
	شبکه‌ای	۴.۱۲ (۰.۹۲)	۴.۵۹ (۰.۷۴)
انگیزه‌های هویتی	عزت نفس	۳.۴۸ (۰/۷۸)	۴.۲۱ (۰/۹۲)
	تداوم	۴.۵۶ (۰/۷۴)	۳.۱۲ (۰/۵۶)
	تمایز	۳.۲۴ (۰/۹۴)	۴.۳۲ (۰/۸۷)
	معناداری	۳.۴۲ (۰/۹۲)	۲.۹۵ (۰/۷۸)
	اثربخشی	۳.۵۵ (۰/۷۴)	۳.۲۶ (۰/۸۵)
	تعلق	۴.۸۵ (۱.۰۵)	۴.۶۵ (۰/۹۹)
راهبردهای خودنمایی	مدیریت تأثیر مثبت	۴.۵۶ (۱.۰۰)	۳.۸۵ (۰.۹۴)
	خودار تقایی	۴.۶۴ (۱.۲۸)	۳.۲۱ (۰/۸۹)
	پذیرش جویی	۲.۲۵ (۰/۸۴)	۲.۴۶ (۰/۷۱)
	خودافشایی جریان زندگی	۲.۹۹ (۰/۷۴)	۲.۵۸ (۰/۶۹)
	خودافشایی قالب ذهنی	۳.۱۵ (۱.۱۲)	۳.۵۸ (۱.۴۸)
	خودنمایی محتاطانه	۴.۳۴ (۱.۰۶)	۴.۸۱ (۱.۳۶)
سلامت روانی - اجتماعی	تنهایی	۳.۶۵ (۰/۸۴)	۲.۸۱ (۰/۷۹)
	خوشحالی	۴.۹۹ (۰/۸۹)	۴.۸۱ (۰/۷۶)
	رضایت کلی از زندگی	۴.۵۵ (۰/۹۴)	۴.۱۲ (۰/۸۹)

منبع: یافته‌های پژوهش و استدلال محقق

در ادامه، تحلیل‌های توصیفی و اصلاحی برای مطالعه‌ی متغیرهای هر دو زیرنمونه بر حسب جدول شماره ۱ انجام شد. ابتدا از تحلیل توصیفی برای تمام متغیرهای مورد مطالعه در هر دو زیرنمونه (آبادان و مسجدسلیمان) استفاده گردید. سپس بر اساس آن، برای بررسی ارتباطات بین تمام متغیرهای مورد مطالعه، همبستگی‌های لازم به عمل

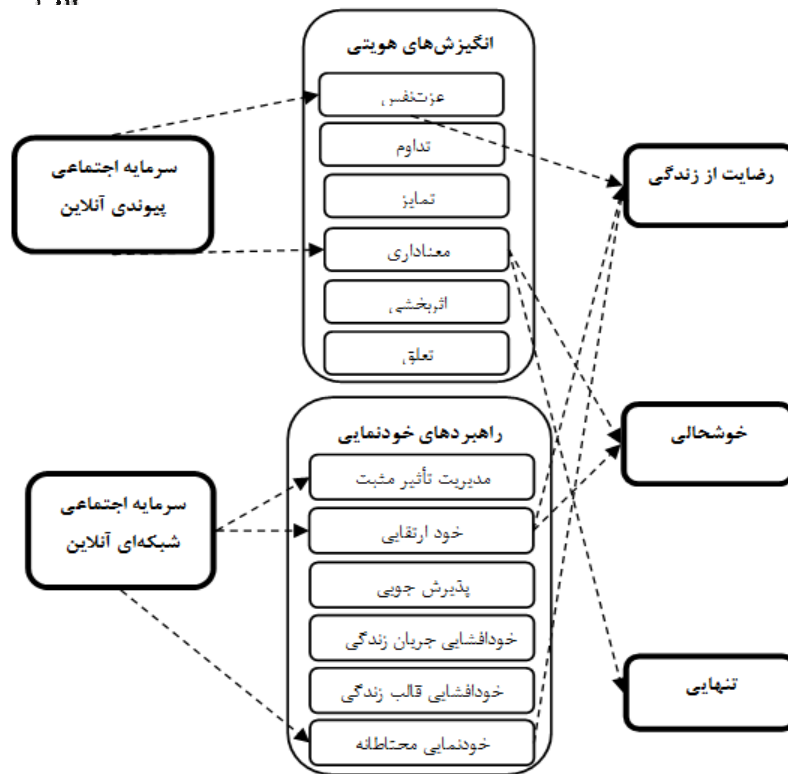
آمد. مطابق با آن، اگر متغیرها دارای همبستگی معناداری با یک و یا چند پیامد خوشحالی، رضایت کلی از زندگی یا تنهایی و یکی از عوامل سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین داشتند، از رگرسیون خطی برای تعیین ارزش‌های آن‌ها بر روی پیامدهای سلامت اجتماعی و روانی استفاده گردید. در آخر، از تحلیل‌های میانجی‌گری استفاده شد و معین گردید که اثرات سرمایه‌ی اجتماعی بر روی پیامدهای سلامت اجتماعی و روانی توسط راهبردهای خودنمایی و سنجش‌های برساخت‌های هویت ایجاد می‌شود.

شکل ۲. خلاصه‌ی چارچوب مفهومی یافته‌های نمونه شهرستان مسجدسلیمان (منبع: استدلال نویسنده)

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

همبستگی پیرسون برای هر دو زیرنمونه بر روی تمام متغیرهای این مطالعه انجام شد. برای نمونه‌های آبادان، همبستگی منفی معناداری بین سرمایه‌ی پیوندی آنلاین با معناداری (۰/۰۲-) و همبستگی مثبت و مستقیمی با عزت نفس (۰/۰۰۰) وجود داشت. همچنین سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین با خودنمایی محتاطانه (۰/۰۵) رابطه‌ی مستقیم و با مدیریت تأثیر مثبت (۰/۰۱-) و خودارتقایی (۰/۰۲-) همبستگی منفی و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود داشت. باین حال، در زیرنمونه‌ی مسجدسلیمان، سرمایه‌ی پیوندی آنلاین رابطه‌ی منفی و معناداری با متغیر عزت نفس (۰/۰۰۴-) و معناداری (۰/۰۲-) در سطح ۰/۰۵ نشان داد. همچنین سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین با خودنمایی محتاطانه (۰/۰۰۰) رابطه‌ی مستقیم و معناداری نشان داده است. مطابق با روابط بین دو نوع سرمایه‌ی اجتماعی و انگیزه‌های هویتی و راهبردهای خودنمایی، مشاهدات قابل ملاحظه بین دو زیرنمونه وجود داشت. در زیرنمونه‌ی مسجدسلیمان، سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین به‌طور مستقیم از طریق خودنمایی محتاطانه با متغیر تنهایی در بخش عوامل سلامت اجتماعی و روانی ارتباط داشت (۰/۰۵). همچنین در زیرنمونه‌ی آبادان، سرمایه‌ی شبکه‌های آنلاین با راهبردهای خودنمایی به‌جز عوامل پذیرش جویی، خود افشایی جریان زندگی و خودافشایی قالب ذهنی رابطه‌ی معنادار داشت، اما با متغیرهای مدیریت تأثیر مثبت و خودارتقایی در سطح (۰/۰۵) ارتباط (منفی) داشت. تغییراتی نیز در رابطه با سرمایه‌ی پیوندی آنلاین وجود داشتند که باید به آن‌ها توجه شود. در زیرنمونه‌ی مسجدسلیمان، پیوند زدن آنلاین رابطه‌ی منفی با دو متغیر انگیزش هویتی (معناداری و عزت نفس) نشان داد و برای زیرنمونه‌ی آبادان پیوند زدن آنلاین (به‌طور مستقیم) از منظر انگیزه‌های هویتی تنها با راهبردهای خودنمایی عزت نفس و متغیر معناداری در سطح ۰/۰۵ رابطه داشت.

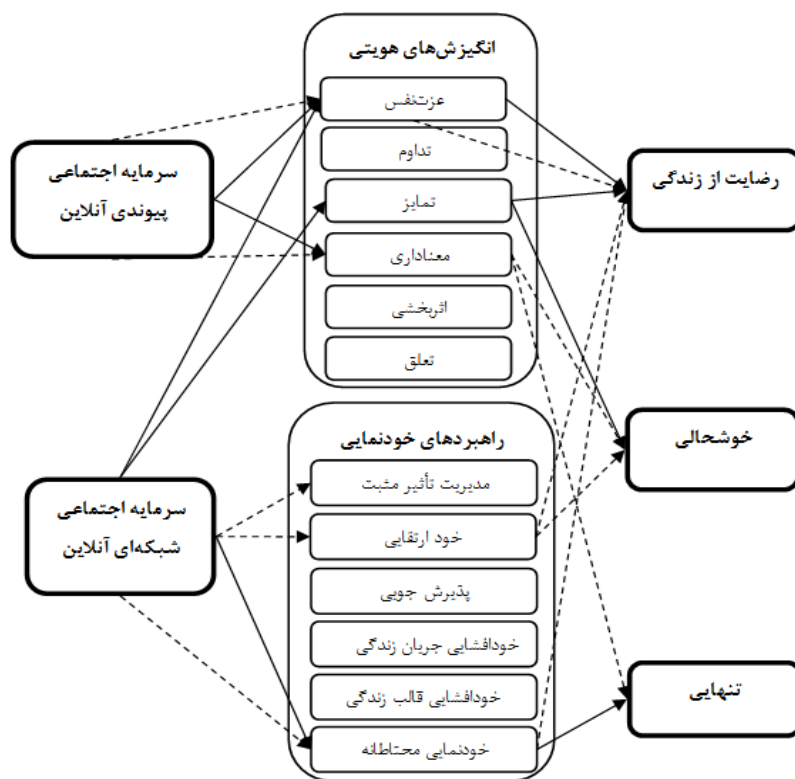

شکل ۳. خلاصه‌ی چارچوب مفهومی یافته‌های نمونه شهرستان آبادان
(منبع: استدلال نویسنده)

مطابق با این روابط، تعدادی تفاوت بین انگیزه‌های هویتی و راهبردهای خودنمایی با نتایج سلامت اجتماعی و روانی (خوشحالی، رضایت کلی از زندگی، تنهایی)، بین زیرنمونه‌ها وجود داشت. در راهبردهای خودنمایی، در زیرنمونه‌ی آبادان، تنها راهبرد خودنمایی برای خودنمایی محتاطانه به‌طور مستقیم با رضایت کلی از زندگی (۰/۰۰۱) و به‌طور منفی خود ارتقایی با متغیرهای خوشحالی (۰/۰۰۵) و رضایت کلی از زندگی (۰/۰۰۴) در سطح خطای (۰/۰۵) ارتباط داشت. هرچند، زیرنمونه‌ی مسجد سلیمان نشان داد که رابطه‌ای بین راهبردهای خودنمایی و تنهایی با حداقل یک نتیجه‌ی سلامت اجتماعی-روانی در سطح خطای (۰/۰۵) رابطه وجود دارد. با این حال تمایز در بخش انگیزش‌های هویتی به‌طور مستقیم با خوشحالی رابطه داشت (۰/۰۵). به‌علاوه، خودنمایی محتاطانه (۰/۰۵) به‌طور مستقیم با متغیر تنهایی در بخش انگیزش‌های هویتی ارتباط نشان داد. انگیزه‌های هویتی در زیرنمونه‌ی آبادان به‌جز متغیر

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

معناداری و عزت‌نفس هیچ‌گونه ارتباطی با متغیرهای سه‌گانه سلامت اجتماعی - روانی در سطح ۰/۰۵ نشان ندادند و صرفاً متغیر معناداری ارتباط دوگانه‌ای با متغیرهای تنهایی و خوشحالی در بخش سلامت اجتماعی و روانی نشان داد (به ترتیب ۰/۰۰۵ و ۰/۰۱-). اگرچه زیرنمونه‌ی مسجدسلیمان نیز الگوهای معادلی برای خوشحالی (۰/۰۵ و تنهایی ۰/۴۵) را در بر داشت، اما تمام انگیزه‌های هویتی به‌جز متغیرهای اثربخشی، تعلق و تداوم به‌طور مستقیم (به‌جای معکوس) با رضایت کلی از زندگی، خوشحالی و تنهایی رابطه داشتند (همه در سطح ۰/۰۵). در این راستا، خلاصه‌ی چارچوب مفهومی کلی یافته‌های پژوهش مطابق شکل ذیل (شکل شماره ۲) ارائه می‌گردد.

شکل ۴. خلاصه‌ی چارچوب مفهومی یافته‌ها (منبع: استدلال نویسنده)

۵. نتیجه گیری

از منظر درون فرهنگی، پژوهش حاضر نشان داد که چقدر انگیزه‌های هویتی مختلف و راهبردهای خودنمایی کاربران اینترنت، زمانی که اثرات سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین را برای سلامت روانی- اجتماعی بررسی می‌کنیم، مهم هستند. به‌ویژه، بر روی تنهایی، خوشحالی و رضایت از زندگی تمرکز شد و اینکه تا چه حد این روابط برای کاربران اینترنت در مسجدسلیمان و آبادان معادل با هم هستند. یافته‌های کلیدی و نتایج مطرح خواهد شد و خلاصه‌ای از نتایج حاصل از تحلیل‌های میانجی‌گری در نمودار شماره (۴)، برای ارجاع نشان داده شده است. مطابق با سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین و رابطه‌ی آن با نتایج سلامت روانی- اجتماعی، برخی از تغییرات درون فرهنگی وجود داشتند. این امر عمدتاً مربوط به نقش سرمایه‌ی پیوندی آنلاین است، تا حدی که تنها برای کاربران اینترنت آبادانی بود که در آن سرمایه‌ی پیوندی آنلاین به نتایج روانی- اجتماعی (خوشحالی، رضایت از زندگی و تنهایی) مربوط بود. چنین همبستگی‌هایی برای کاربران مسجدسلیمان نیز صادق است. با این حال، به نظر می‌رسد که سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین برای هر دو زیرنمونه، هرچند به روش‌های مختلف، بسیار مهم است. به عبارت دیگر مشخص شد که سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین رابطه‌ی مستقیمی با خودنمایی محتاطانه برای کاربران آبادان دارد، همچنین برای کاربران مسجدسلیمان نیز این رابطه مستقیم وجود داشت. علاوه بر این، رابطه‌ی مستقیمی با تنهایی در کاربران مسجدسلیمان نیز دارد. بنابراین، به نظر می‌رسد که سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین دارای تأثیرات درون فرهنگی متفاوتی به‌ویژه، برای کاربران مسجدسلیمان است. منابع اجتماعی به دست آمده از شبکه‌های گسترده و متنوع از طریق سرمایه‌ی شبکه‌ای، تجربیات روانی- اجتماعی مطلوبی را به ارمغان می‌آورند که به نظر نمی‌رسد از روابط پیوندی نزدیک و شخصی به دست بیایند. از این لحاظ، فرصت‌هایی برای برقراری ارتباط و ابراز کردن خود به صورت آنلاین در شبکه‌های وسیع‌تر، برای کاربران مسجدسلیمان وجود دارد که تا حدودی برای کاربران آبادان در قابلیت‌های سرمایه‌ی پیوندی آن‌ها نیز مهم تلقی می‌شود. این امر بر حسب یافته‌ها تأیید می‌شود که برای کاربران اینترنتی مسجدسلیمان، این سرمایه‌ی شبکه‌ای رابطه‌ی مستقیمی با بعد خودنمایی محتاطانه در انگیزه‌های هویتی و بعد عزت‌نفس در راهبردهای خودنمایی دارد. در حالی که برای کاربران آبادان، اگرچه

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

سرمایه‌ی شبکه‌ای نیز به‌طور مطلوب مرتبط با اکثر راهبردهای خودنمایی است، اما فقط با انگیزه‌ی هویتی به نام معناداری رابطه‌ی معکوس و عزت‌نفس رابطه مثبت دارد. این تغییرات در نحوه‌ی استفاده‌ی کاربران مسجدسلیمان و آبادان تا حدی توضیح می‌دهد که چرا جنبه‌های سرمایه‌ی آنلاین مانند سرمایه‌ی شبکه‌ای این چنین تأثیرات متفاوتی دارد.

مشاهده‌ی کلیدی حاصل از یافته‌ها این بود که به نظر می‌رسد، برخی از ابعاد انگیزه‌های هویتی بر همه‌ی سنجش‌های سلامت روانی - اجتماعی در کاربران مسجدسلیمان و آبادان تأثیرگذار است. هرچند، ماهیت این روابط در هر دو حالت متفاوت است. به‌عنوان مثال، برای رضایت کلی از زندگی، در زیرنمونه‌ی آبادان، عزت‌نفس در انگیزه‌های هویتی و خودنمایی محتاطانه در راهبردهای خودنمایی با این موضوع رابطه داشتند، درحالی‌که در نمونه‌ی مسجدسلیمان، تأثیر راهبردهای خودنمایی بر تنهایی معکوس بود. باین حال، الگوها بین برخی از انگیزه‌های هویتی و رضایت کلی (ارتباط مستقیم) و شادی (ارتباط معکوس) در زیرنمونه‌ها سازگار بودند. تغییرات در ارتباط با تنهایی بسیار جالب هستند و تا حدی نشان می‌دهند که برای کاربران اینترنت مسجدسلیمان، شاید تمایل کلی تری در راهبردهای خودنمایی، به‌ویژه از طریق نحوه‌ی بیان مؤثر آن به‌صورت آنلاین وجود داشته باشد، بنابراین این بخش به‌طور مطلوبی با سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین مرتبط می‌شود. همچنین در زیرنمونه‌ی آبادان تنها سه راهبرد خودنمایی به نام مدیریت تأثیر مثبت، خود ارتقایی و خودنمایی محتاطانه با رضایت کلی از زندگی رابطه (مستقیم) داشت. هرچند، مطابق با زیرنمونه‌ی مسجدسلیمان مشاهده شد که روابطی بین بعد خودنمایی محتاطانه در راهبردهای خودنمایی با حداقل یک پیامد سلامت اجتماعی و روانی به نام تنهایی وجود داشت. بنابراین برای کاربران اینترنت مسجدسلیمان، محیط‌های آنلاین سازگاری نسبی در جهت تلاش برای خودنمایی محتاطانه دارد و پیامدهای مثبتی بر جنبه‌های تنهایی در شاخص سلامت اجتماعی دارد.

با توجه به یافته‌های این تحقیق، این اولین اکتشاف درون فرهنگی درباره‌ی چگونگی ارتباط سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین با سلامت اجتماعی - روانی از طریق انگیزش‌های هویتی و راهبردهای خودنمایی است. در این راستا میزان ارتباط انواع مختلف سرمایه‌ی اجتماعی در حوزه‌های اینترنتی و چگونگی تأثیرات متفاوتی که بر عملکرد روانی - اجتماعی می‌گذارند، در مطالعه‌ی حاضر تحت بررسی قرار گرفته است.

به علاوه، انتظار می‌رود که تلاش‌های هویتی و خودنمایی در حوزه‌های اینترنتی متفاوت باشند، بنابراین تعیین نحوه‌ی کاربرد این یافته‌ها در زمینه‌های مختلف، راه‌حل مفیدی برای کارهای بعدی ارائه خواهد داد و مورد پیشنهاد است. محدودیت بیشتر مربوط به نمونه‌ها است، بدین صورت که بیش‌تر نمونه‌ها در مسجدسلیمان و آبادان دسترسی آنلاین به اینترنت نداشتند و به‌ناچار از نمونه حذف شدند. به‌طور خلاصه، تحقیق اخیر به دنبال بررسی تغییرات درون فرهنگی در حدی که سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین مرتبط با سلامت روانی- اجتماعی است، اما به‌طور خاص بر چگونگی ایجاد این روابط توسط جنبه‌های خودنمایی و انگیزه‌های هویتی تمرکز دارد. یافته‌های اخیر نشان می‌دهند که تمایزهایی بین کاربران اینترنت در مسجدسلیمان و آبادان در این زمینه وجود دارد، به‌ویژه زمانی که مشخص شود فرصت‌های سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین می‌توانند به‌طور خاص برای کاربران مسجدسلیمان مرتبط با بعد سلامت اجتماعی- روانی در جهت ابراز و ارائه‌ی راهبردهای خودنمایی باشند. هرچند، به لحاظ هم‌ استانی بودن شباهت‌هایی نیز بین ابعاد سلامت اجتماعی وجود داشت، تا آنجایی که راهبردهای خودنمایی، مانند مدیریت تأثیر مثبت، خود ارتقایی و خودنمایی می‌توانند با همدیگر سازگاری داشته باشند که به‌وسیله‌ی آن ابراز هویت در بسترهای آنلاین به برآوردن نیازهایی در زمینه سلامت اجتماعی- روانی کمک نماید. در پایان نتایج به‌دست آمده از این پژوهش با تحقیقات پیشین مقایسه گردید و مشخص شد که یافته‌های پژوهش با نتایج کی و اسلیم (۲۰۲۱) همسو بوده، چراکه، آنان با بررسی تأثیرات مختلف سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی- اجتماعی با تاکید بر مطالعات درون فرهنگی، به این نتایج دست یافتند که، سرمایه‌ی شبکه‌ای آنلاین به‌وضوح در روابط خود با تمام انگیزه‌های هویتی و برخی آثار زنجیره‌ای بر جنبه‌های بهزیستی برای کاربران عربستان سعودی در مقایسه با کاربران انگلستان، برجسته‌تر بود. همچنین همسو با نتایج (الیسون و همکاران؛ ۲۰۰۷)، مشخص گردید که، کاربران فیس‌بوک که سطوح بالایی از سرمایه‌ی شبکه‌ای را از طریق این تجربیات آنلاین گزارش می‌دهند، سطوح بالایی از عزت‌نفس را نشان می‌دهند. به‌علاوه، سرمایه‌ی پیوندی آنلاین برای کاربران واتساپ^۱، واسطه‌ی ارتباط بین استفاده از واتساپ و

^۱ WhatsApp

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

پیامدهای سلامت اجتماعی و روانی مانند مهارت اجتماعی و عزت‌نفس است (کی و جیان، ۲۰۲۰). مطالعه قادرزاده و نشاط (۱۳۹۶)، در خصوص، شبکه اجتماعی فیس‌بوک و سرمایه اجتماعی؛ مطابق با نتایج پژوهش می‌توان گفت که با افزایش زمان استفاده جوانان از فیس‌بوک، گستره‌ی تعاملات کاهش می‌یابد. از منظر درون فرهنگی، پیشنهاد می‌شود انگیزه‌های هویتی مختلف و راهبردهای خودنمایی کاربران اینترنت، بر اساس سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی مورد پژوهش قرار گیرد و اینکه تا چه حد این روابط آنلاین بر اساس متغیرهای تنهایی، خوشحالی و رضایت از زندگی برای کاربران اینترنت در مسجد سلیمان و آبادان معادل با هم هستند.

منابع

- امیدیان و پوراشکفتگی (۱۳۹۹)، «پیش‌بینی حمایت اجتماعی دانشجویان بر اساس مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و سرمایه روانشناختی در بحران همه‌گیری کرونا»، پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، شماره ۳۹، صص ۱۶۳-۱۷۹.
- بیگدلی، محمد، رشیدپور، علی (۱۴۰۰)، «طراحی الگوی ارزیابی اثربخشی فعالیت‌های فرهنگی»، فصلنامه علمی مطالعات میان فرهنگی، دوره ۱۶، شماره ۴۶، صص ۴۹-۷۶.
- تاجبخش، غلامرضا (۱۳۹۹)، «واکاوی زندگی پسا کرونا»، فصلنامه علمی مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، دوره ۱۰، شماره ۳۵، صص ۳۴۱-۳۶۰.
- جادریان، فاطمه، یزدانی، حمیدرضا (۱۳۹۹)، «شناسایی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی کلان برای مقابله با پیامدهای ویروس کرونا»، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال ۱۵، شماره ۵۹، صص ۹۴-۶۳.
- نوغانی، محسن، چرخ زرین، مرتضی (۱۳۹۲)، «بررسی تأثیر فیس‌بوک بر سرمایه اجتماعی پیوندی و پل زنده در بین جوانان»، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی جوانان، سال ۴، شماره ۱۲، صص ۱۷۳-۱۸۸.
- وثوقی، منصور، رحمانی خلیلی، احسان (۱۳۹۳)، «رابطه رسانه‌های جمعی و سرمایه اجتماعی در کلان‌شهر تهران»، فرهنگ و ارتباطات، سال ۱۵، شماره ۲۶، صص ۲۵-۳۱.
- نیک‌بخش، بهرام (۱۴۰۰)، «مدلیابی عوامل ساخت سرمایه اجتماعی قبل و بعد از فراگیری بیماری کووید-۱۹ با تأکید بر عامل قومیت در استان خوزستان»، مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۸، شماره ۳، صص ۴۱۷-۵۰۰.
- رستم‌پور واجاری، منیر، امیرمظاهری، امیرمسعود، کاشانی، مجید (۱۳۹۹)، «مقایسه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی سالمندان سنتی و مدرن»، مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۷، شماره ۴، صص ۵۱۷-۶۱۱.
- رضایی، سعید، قانلی، محمدرضا (۱۴۰۰)، «نقش رسانه در تقویت سرمایه اجتماعی در گام دوم انقلاب اسلامی»، فصلنامه علمی مطالعات میان فرهنگی، شماره ۱۶، دوره ۴۷.
- رضایی تبار، رضا (۱۳۹۲)، «نقش و جایگاه سرمایه اجتماعی و مشارکت از طریق

مدل یابی تأثیر سرمایه‌ی اجتماعی آنلاین بر سلامت روانی - اجتماعی با تأکید بر مطالعات درون فرهنگی.....

شبکه‌ای اجتماعی در برنامه آمایش استان قم»، نشریه پژوهش‌نامه استان قم، شماره ۹، صص ۱۷۰-۲۱۰.

- قادر زاده، امید، نشاط، شادی (۱۳۹۷)، «شبکه اجتماعی فیس‌بوک و سرمایه اجتماعی؛ مطالعه پیمایشی کاربران جوانان پیرانشهر»، نشریه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال ۶ ریال شماره ۲۲، صص ۱۷۷-۲۰۶.

- توکل، محمد، مقصودی، سوده (۱۳۹۰)، «سرمایه اجتماعی و سلامت روانی، مکانیسم‌ها و مدل‌های علی و تعاملی»، نشریه رفاه اجتماعی، سال ۱۱، شماره ۴۲، صص ۲۰۲-۱۷۳.

- امینی رارانی، مصطفی، موسوی، میرطاهر، رفیعی، حسن (۱۳۹۰)، «رابطه سرمایه اجتماعی با سلامت اجتماعی در ایران»، نشریه رفاه اجتماعی، سال ۱۱، شماره ۴۲، صص ۲۲۸-۲۰۳.

- بهرامسری، مهسا، ترکیان تبار، منصور، حسومی، طاهره (۱۳۹۵)، «رابطه بین سرمایه اجتماعی و سلامت روان و سلامت اجتماعی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های دانشگاهی استان لرستان»، نشریه پژوهش اجتماعی، شماره ۳۰، صص ۱۴۲-۱۲۵.

- جعفروند، فرشاد، فتحی، سروش (۱۳۹۴)، «تحلیلی بر رابطه سرمایه اجتماعی و شادی در زندگی دانشجویی»، نشریه مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال ۷، شماره ۳، صص ۹۶-۸۱.

- توسلی، غلامعباس، امانی کلاریجانی، امرالله (۱۳۹۱)، «تحلیل و بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی مجازی»، نشریه مطالعات رسانه‌ای، شماره ۱۸، صص ۱۰۰-۸۹.

- معمار، نسیم، باجی، فاطمه، حسینی زاده، فاطمه (۱۳۹۷)، «بررسی رابطه بین استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت و سطح سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز»، نشریه مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، شماره ۳۳، صص ۱۵-۲۶.

- نوغانی، محسن، فولادیان، احمد، احمدی ازغندی، حسن (۱۳۸۹)، «بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی»، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، سال اول شماره ۳، صص ۱۹۳-۱۶۹.

- Amini Rarani, Mustafa; Mousavi, Mirtaher; Rafiei, Hassan (2011), "The relationship between social capital and social health in Iran", *Journal of Social Welfare*, Volume 11, Number 42, pp 228-203.(in Persian).
- Antheunis, M. L., Vanden Abeele, M. M. P., & Kanters, S (2015), The impact of Facebook use on micro-level social capital: A synthesis. *Societies*, 5, 399–419. <https://doi.org/10.3390/soc5020399>.
- Bargh, J. A., McKenna, K. Y., & Fitzsimons, G. M (2002), Can you see the real me? Activation and expression of the "true self" on the internet. *Journal of Social Issues*, 58(1), 33–48.
- Bullingham, L, & Vasconcelos, A. C (2013), 'The presentation of self in the online world': Goffman and the study of online identities. *Journal of Information Science*, 39(1), 101–112. <https://doi.org/10.1177/0165551512470051>.
- Burke, M., Kraut, R., & Marlow, C (2011), Social capital on Facebook: Differentiating uses and users. In *Proceedings of the ACM Computer-human interaction*. Vancouver, BC, Canada, 7–12 May 2011.
- Burke, M., Marlow, C., & Lento, T (2010), Social network activity and social well-being. In *Proceedings of the CHI 2010*. Atlanta, GA, USA, 10–15 April 2010.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C (2007), The benefits of Facebook "friends": Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143–1168. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x>
- Ellison, N. B., Vitak, J., Gray, R., & Lampe, C (2014), Cultivating social resources on social network sites: Facebook relationship maintenance behaviors and their role in social capital processes. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19, 855–870.
- Etchells, P. J., Gage, S. H., Rutherford, A. D., & Munaf o, M. R (2016), Prospective investigation of video game use in children and subsequent conduct disorder and depression using data from the Avon Longitudinal Study of Parents and Children. *PloS One*, 11(1).
- Goffman, E (1959), *The presentation of self in everyday life*. Garden City, NY: Doubleday Anchor.
- Kaye, L. K., Kowert, R., & Quinn, S (2017), The role of social identity and online social capital on psychosocial outcomes in MMO players. *Computers in Human Behavior*, 74, 215–223. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.04.030>.
- Kaye, L. Scott., & Seliem, A (2021), The various effects of online social capital on psychosocial outcomes with emphasis on intracultural

studies. *Computers in human behavior reports*, 3(2021), 1-10. <https://doi.org/10.1080/10447318.2019.1620524>.

-16. Kim, J., & Lee, J.-E. R (2011), The Facebook paths to happiness: Effects of the number of Facebook friends and self-presentation on subjective well-being. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(6), 359-364. <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0374>.

-Lyubomirsky, S., & Lepper, H. S (1999), A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research*, 46, 137-155.

-Maghsudi,R, SHapka,J (2020), "Examining how online risk exposure and online social capital influence adolescent psychological stress", *Computers in Human Behavior*, Volume 113, December 2020, 106488.

-Nie, N. H., Hillygus, D. S., & Erbring, L (2002), Internet use, interpersonal relations, and sociability: A time diary study. In B. Wellman, & C. Haythornthwaite (Eds.), *The internet in everyday life* (pp. 215-243). Oxford: Blackwell.

-Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C., & Agha, R (2020), The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review.,*International journal of surgery*.

-Pavot, W, & Diener, E (1993), The affective and cognitive context of self-reported measures of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 28(1), 1-20.

-Przybylski, A. K., & Weinstein, N (2017), A large-scale test of the Goldilocks hypothesis: Quantifying the relations between digital-screen use and the mental well-being of adolescents. *Psychological Science*, 28(2), 204-215. <https://doi.org/10.1177/0956797616678438>.

-Putnam, R. D (2000), *Bowling alone*. New York: Simon & Schuster.

-Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L (1978), Developing a measure of loneliness. *Journal of Personality Assessment*, 42, 290-294.

-Shifrer,D, Pals,H (2021), "Social mobility, adolescents' psychosocial dispositions, and parenting", *Research in Social Stratification and Mobility*, Volume 75, October 2021, 100646.

-Selim, H., Long, K. M., & Vignoles, V (2016), Why the caged bird sings: Cultural factors underlying the use of online social Networks among Saudi Arabian and UK users. Unpublished Thesis. University of Sussex, 2016.

-Valkenburg, P. M., & Peter, J (2009a), Social consequences of the internet for adolescents: A decade of research. *Current Directions in Psychological Science*, 18(1), 1-5.

-Valkenburg, P. M., & Peter, J (2009b), The effects of instant messaging on the quality of adolescents' existing friendships: A longitudinal study. *Journal of Communication*, 59(1), 79–97. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.01405.x>

-Vignoles, V. L (2011), Identity motives. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 403–432). New York: Springer.

-Williams, D (2006), On and off the 'net: Scales for social capital in an online era. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11(2), 593–628. <https://doi.org/10.1111/j.1083.>

-Xiao, H., Zhang, Y., Kong, D., Li, S., & Yang, N (2020b), Social Capital and Sleep Quality in Individuals Who Self-Isolated for 14 Days During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Outbreak in January 2020 in China. *clinical research*.